

ТЫЗЭКЪОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кышцегъэжыгъэу
кыдэклы

100
Голос
адыга

МАКЪ

№ 158 (22847)

2023-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЫЙ
ШЫШЪХЪЭИУМ и 30

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

КІэлэегъаджэхэм язэІукІ

Гъэсэныгъэм илофышлэхэм яшышъхьэлъу зэлукІэ тыгъуасэ Мыекъуапэ щызэхашагъ. 2023 — 2024-рэ илъэс еджэгум гъэсэныгъэм исистемэ хэхъоныгъэхэр ышынхэмкІэ пшъэрылъэу шылэхэм атегущылагъэх.

Пстэумэ апэу УФ-м просвещениемкІэ иминистрэу Сергей Кравцовым онлайн шыкІэм тетэу зэхэсыгъом хэлэжъэхэрэм закыфигъэзагъ. Обществэр зыпкъ итэу ыпэкІэ лъыкІотэнымкІэ, лъэгэпІэ инхэм анэсынымкІэ кІэлэегъаджэм мэхъанэшхо зэриІэр, егъэжъэпІэ пстэуми гъэсэныгъэр япэублэу, альапсэу зэрэщытыр хигъэунэфыкІыгъ. 2023-рэ илъэсыр егъэджэкІо-гъэ-сакІом и Илъэсэу зэрагъэнэфагъэм мэхъанэ ин зэриІэр, ащ кыдыхэлъытагъэу Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэрэзэхашэхэрэр министрэм кыІуагъ. Ахэм ащыцъу «Спасибо учитель» зыфиІорэр цыфхэм зэлъашлагъ, кІэлэегъаджэхэм зэрафэразэхэр бэмэ кыралотыкІы. Мы сэнэхъатым имэхъанэ нахъ зыкыгъэлэтыгъэным, кІэлэегъэджэ ныбжыкІэхэр нахъыбэ хъунхэм апае Іофыгъоу зэшІуахыхэрэм Сергей Кравцовыр къатэгущылагъ. Джащ фэдэу илъэсыкІэ еджэгум кыыхэхъащт шыкІакІэхэм ягугъу кышІыгъ.

— ИкІыгъэ илъэс еджэгумкІэ дгъэнэфэгъагъэр зэкІэ зэрифэшъуашэу дгъэцэ-кІагъэ. Джы илъэсыкІэ еджэгум кыдыхэлъытэгъэ пшъэрылъхэр зэшІотхыщтых. Программэ шъхьалэм имызакъоу, гъэсэныгъэ тедзэм епхыгъэ гупчэхэу «Точка роста», «Кванториум» зыфиІохэрэм яшІуагъэкІэ

(ИкІлэух я 3-рэ нэкІуб. ит).

КыыкІэлъыкІорэ номерыр Іоныгъом и 1-м кыдэкІыщт.

ЕджапIэм фэхъазырых

КlэлэцIыкIухэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо ыкIэм фэкIуагъ, джырэ уахътэм ильэсыкIэ еджэгъум зыфагъэхъазырых.

Жэлдэшэ Анжел.

ГусэрыкIо Тимур.

Мы мафэхэм бэдзэрхэм, шэплэ чыплэхэм ашыжъот, ны-тыхэм ясабийхэр еджапIэм фагъэхъазырых.

Джырэ уахътэм сабыир еджапIэм фэбгъэхъазырыныр IэшIэхэп, шыгъынхэми, Iэмэ-псымэхэми ауасэ ильэс къэс къахэхъо. Апэрэу еджапIэм кIоштхэм ягъэхъазырын гурытымкIэ ахъщэу пэлухъащтыр зэдгъа-шIэмэ тшIоигъоу тыкIэупчIагъ, ныхэм гушыIэгъу тафэхъугъ.

Жэлдэшэ Анжелэ мыгъэ лицееу N 8-м чIэхъэ. Зыщыпсэу хэрэм мыр нахъ пэблагъ ыкIи шIэныгъэ куухэр мыщ щарагъэгъотэу зызэхэхым ны-тыхэм емыджэнджэшэу къыхахыгъ. Апэрэ кIэлэгъаджэр Галина Кучеренкэр ары.

— Мы еджапIэр сыдигъокIи сыгу рихъыщтыгъ, джы игъэ-кIотыгъэ гъэцэкIэжынхэм ауж къызэлухахыжыгъ, къэмышIэ-

жынэу зэхъокIыгъ, чIэтыр зэкIэ кIэ. Аужырэ шапхъэхэм ади-штэрэ еджапIэм сипшъашъэ зэрэщеджэщтым сегъэгущо. Гъэсэнэгъэм иучреждение ищагу зэрифэшъуашэу зэтыра-гъэпсыхъагъ. Анжелэ еджэным фэхъазырэу макIо, еджапIэм ипрограммэ епытыгъэу апэрэ шIэныгъэхэр зэригъэгъотыгъэх. Лицеим щеджэхэрэм зэкIэми яшъуашэхэр зэфэдэх, ау шъоу илэщтыр тэ къыхэтхыгъ. Ар къытфащи къэтщэфыгъ, сомэ мин 12 тефагъ. Тхыпхэр зэкIэ къытатыгъэх, ау нэмыкI Iэмэ-псымэу агъэфедэщтхэм сомэ мин 3 фэдиз атефагъ. АР-м и Лышхъэ ишIухъафтын ишIуагъэ къытэкIышт, Iальмэкъ тцэфы-щтэп, — **elo Рузанэ.**

Тэуе щыц ГусэрыкIо Тимур Джэджэхъэблэ гурыт еджапIэм чIэхъащт. Iоныгъом и 1-р къы-фэмыгъэсыжъэу ежэ. ЕджапIэм

мыкIозэ апэрэ шIэныгъэхэр зэригъэгъотыгъэх, анахъ чанхэм ясатыр хэт. «ЗэкIэ сшIэнэу сы-фай» зыфилорэ Урысые олимпи-адэм хысапымкIэ апэрэ чыплэр къыщыдихи, диплом къыфагъэ-шъошагъ. Хъашхъэнэкъо Свет-ланэ иапэрэ кIэлэгъэджэщт.

— КIэлэцIыкIу пэпчэ апэрэ классым ичIэхъан шIогъэшIэ-гъонэу ежэ. ЕджапIэм тыфэхъа-зыр, тищыкIагъэр зэкIэ тцэфы-гъахэ. ТиеджапIэ хэушхъафы-кIыгъэ шъуашэ кIэлэцIыкIумэ ащыгъынэу къыдилытэрэп, ау джанэр фыжын, гъончэджыр шIуцIэн фае. Джэнэ зэфэшхъаф-хэр, ныбальэр, цуакъэхэр, нэ-мыкIхэр фэсщэфыгъэх. Джащ фэдэу канцеляриер зэкIэ зэд-гъэгъотыгъэх. Iальмэкъыр анахъ дэгъоу къыхэхыгъ, сомэ мин 5 тефагъ. ЗэкIэ къызызэхэплы-тэжыкIэ, сомэ мин 20-м къы-щегъэжыгъэу мин 40-м нэсэу атефэщт, — **elo Саидэ.**

ЗэтIуазэхэу Шхъэлэхъо Ми-ланэрэ Миленэрэ мыгъэ апэрэ классым макIох. Ашыпхъу на-хыжъэу Джамилэ зыщеджэрэ Адыгэ республикэ гимназиер ары ахэм къыхахыгъэр. Апэрэ кIэлэгъаджэр Тыгъужь Роз. Зэшыпхъухэр ильэсыкIэ еджэ-гъум фэхъазырых.

— Гъэмафэр къызиыхъагъэм къыщегъэжыгъэу мэкIэ-макIэу ильэсыкIэ еджэгъум зыфэдгъэ-хъазырынэу едгъэжыгъэ. Джамилэ я 4-рэ классым ехъэ. Миланэрэ Миленэрэ ильэсым къы-кIоцI еджапIэм фэдгъэхъазыры-гъэх, логопедическэ кIэлэцIыкIу Iыгыплэм апэрэ шIэныгъэхэр щызэрагъэгъотыгъэх, ац нэмы-кIэу унэе еджапIэми ссэгъэх. ЕджакIи, тхакIи ашIэ. Ильэсым къыкIоцI ащыгъыщтым ызыныкIо

Шхъэлэхъоу Милана, Милена, Джамилэ.

тцэфыгъахэ. ХэушхъафыкIыгъэ шъуашэ тилэп, джэнэ фыжэ тIу-рытIу къафэсщэфыгъ, джыри IэшхъэкIакоу къэсщэфышт. Ац нэмыкIэу кIэпхынхэр, гъончэд-жэр къафэсщэфыгъэх, ахэр шIокI имыIэу шIуцIэнхэ фае. Ац нэмыкIэу цуакъэхэр, бантхэр зэдгъэгъотыгъэх. Тхыпхэр къы-татыгъэх, ау тетрадьхэр тцэфы-гъэх, ахэм сомэ 650-рэ атефагъ. Ац нэмыкIэу, тетрадьхэр, къэ-лэмыр, тхъэпэ зэмышъогъухэр, дневникир, линейкэр, нэмыкI цыкIу-шъокIухэр къэтщэфыгъэх. Портфельхэм ауасэ зэфэшхъаф: сомэ 1500-м къыщегъэ-жыгъэу мин 5-м ехъу. Ар

джыри къэтщэфыгъэп, — **elo Светэ.**

Мыекъопэ бэдзэршыплэм Iоф щызышIэрэ бзылфэгъэм къы-зэрэтиIуагъэмкIэ, кIэлэцIыкIур зычIэхъащт еджапIэм щырищы-кIэгъэщтхэр тхыгъэу къыратых, ац епытыгъэу ны-тыхэр мэ-щафэх. Апэрэ классым кIорэ кIэлэгъаджакIом игъэхъазырын ахъщэу пэлухъащтыр къызып-лытэжыкIэ, гурытымкIэ сомэ мин 20 — 30 фэдизэу къекIы. Ац дакIоу Iоныгъом и 1-м еджа-пIэм ыхыщт къэгъэгъэ Iэрамым гурытымкIэ сомэ мин ыуас.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Адыгеим щыкIошт

Адыгэ къэралыгъо университетым и Кавказ хысап гупчэ чъэпыо-гъум и 10-м къыщыублагъэу и 15-м нэс Урысыем хысапымкIэ игупчэхэм яя 3-рэ конференцие щыкIошт.

Ац хэлэжэщтхэм ятхын Iоны-гъом и 11-м нэс зэлухыгъэщт.

ХысапымкIэ шъолъыр ыкIи ду-нэе гупчэхэм ялофышIэхэр, шIэ-

ныгъэлэжъхэр, аспирантхэр ыкIи студентхэр ац хэлэжэщтхы.

Хысапым ыльэныкIокIэ ильэсым ихъугъэ-шIэгъэ анахъ инэу конференциер зэрэхъу-щтыр университетым ипресс-кьюлыкIу къеушыхъаты. ШIэны-гъэлэжъхэм аужырэ ушэтынэу ашыгъэхэм язэфэхъысыжъхэр ашыщтых, непэ Iофыгъоу зыуж итхэм къатегушыIэщтых. Мыщ фэдэ конференциер апэрэу 2021-рэ ильэсым «Сириу-

сым» щызэхашъэгъагъ, ятIонэрэу 2022-м Москва икъэралыгъо университет щыкIуагъ. Джы Адыгэ къэралыгъо университе-тым и Кавказ хысап гупчэ чэзыур къынэсыгъ.

Конференцием секции 12 щылэжэщт. Хысап шIэныгъэм имызакоу форумым хэлэжъэ-щтхэр гъэсэнэгъэм илофыгъохэм атегушыIэщтых.

Тыжъугъэсакъ

ПсэупIэу Яблоневскэм игаражхэу къызкIэнэгъагъэхэм Адыгеим имэшIогъэкIуасэхэм яшъыпкъэ рахъыллагъ.

Квадрат метрэ 900 фэдиз машом зэлъыштагъэр. Анахъэу анаIэ зытырагъэтырэр гараж-хэм къапэблэгъэ унэхэм машор

анэмысыныр ары. Урысыем ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ и Ми-нистерствэ и ГъэIорышIэплэ шхъалэу Адыгэ Республикэм

щылэм ипресс-кьюлыкIу ац фэ-гъэхыгъэу макъэ къыгъэлугъ. Тхъамафэу икIыгъэм мэшIогъэ-кIуасэхэмрэ къэгъэнэжыкIо-

хэмрэ гъогогъуи 128-рэ машор агъэкIосэн фаеу чыплэ зэжъу ифагъэхэм Iэпылэгъу аратыгъ. Уц гъугъэхэм гъогогъуи 100-рэ а уахътэм къыкIоцI къакIэнагъ, 28-р ошIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ техногеннэ нэшанэхэм апкъ кыкIыгъэ машох.

Машом зыкыштэным ищы-нагъо зэрэщылэм къыхэкIэу Урысыем и МЧС и ГъэIорышIэ-плэ шхъалэ цыфхэм агу къе-

гъэкIыжы сырнычхэм, тутынхэм ыкIи машор псынIлэу къэзы-штэн зылъэкIыщт пкъыгъохэм афэсакъынхэу.

ТэхутэмыкIое, Теуцожь, Красногвардейскэ, Шэуджэн, Джэджэ, Коцхъэблэ ыкIи Мыекъопэ районим итемыр лъэныкIо машом зыкыштэ-нымкIэ я 5-рэ классым ха-лытэрэ гумэкIыгъор ащагъэу-нэфыгъ.

КІэлэегъаджжэхэм язэІукІ

(ИкІлук).

кІэлэеджакІохэм лъэныкІо зэфэшъафхэмкІэ шІэныгъэ дэгъухэр зэрагъэгъоты. ІэкІыб къэралыгъохэм ащыщхэм тарихъыр кІатхыкІыжыным дэгъулэх. Ащ кыхэкІыкІэ кыткІэхъухэрэ лІэужхэм ятарихъ дэгъоу ашІэным тынаІэ тедгъэтын фае. Іоныгъом и 1-м ехъулІэу еджапІэ пэпчъ тхылъыкІэхэр ІэкІэдгъэхъащтых. 2025-рэ ильэсым нэс шэпхъакІэхэм адиштерэ тхылъыкІэхэр зэкІэ предметхэмкІэ къыдэдгъэкІыщтых, — кыІуагъ Сергей Кравцовым.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ ипшъэрылхэр зыгъэцкІэрэ Евгений Лебедевыр, кІэлэегъаджжэхэм яшІэныгъэхэм зыщахагъэхэрэ Гупчэм, Урысые общественнэ-къэралыгъо движение «Движение первых», «Росдетцентр», Юнармия зыфилохэрэм ялыкІохэр Іофтхьабзэм къырагъэблэгъагъэх. Джащ фэдэу АР-м ихэбзэ гъэцкІэ-кІо къулыкІухэм, муниципальнэ образованиехэм яадминистрациехэм ялыкІохэр, депутатхэр, апшъэрэ еджапІэхэм япашэхэр, нэмыкІхэр хэлэжъагъэх.

АР-м и Лышхьэу КъумпІыл Мурат ыцІэкІэ зэхыхъэм хэлажъэхэрэм закыфигъэзагъ АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КІэрэщэ Анзаур.

— Владимир Путиным къызэрэхигъэгъэжжэхэмкІэ, тыхэгъэгъу хэхъоныгъэхэр ышІынхэмкІэ зилахышІу хэзыхъэрэ, зисэнэхъат шІу зыльэгъурэ цІыф мин пчъагъэхэм ацІэкІэ 2023-рэ ильэсыр егъэджжэкІо-гъэсакІом и Ильэсэу агъэнэфагъ. КІэлэегъаджжэм илофшІэн анахъ мэхъанэшхо зилэхэм сыдигъокІи

ащыщ. КІэлэцІыкІухэм ыкІи ныбжыкІэхэм япІуныгъэ-гъэсэныгъэ шъоры зылэ илпыр. Ежъугъэджжэхэм непэ лІыхъужыныгъэ зэрахъэзэ Урысыем инеушрэ мафэ фэбанэх, хэушъафыкІыгъэ дзэ операцием хэлажъэх, — кыІуагъ КІэрэщэ Анзаур.

АР-м и Лышхьэу хэушъафыкІыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм ясабийхэм лъэшэу ынаІэ атырегъэты. ЫпкІэ хэмылхэу гурыт еджапІэхэм ачагъашхэх, нэмыкІ Іэпылэгъухэр арагъэгъоты.

Гъэсэныгъэм исистемэ хэхъоныгъэу ышІыгъэхэм КІэрэщэ Анзаур къатегушылагъ. Мы аужырэ ильэситІум федеральнэ бюджетым кыхэхыгъэ сомэ миллиарди 9 фэдиз республикэм цагъэфедагъ, ащ ишІуагъэкІэ гурыт еджапІэхэр ыкІи кІэлэ-

яшІэныгъэхэм ахагъэхъуагъ. Къэралыгъо программэхэм республикэр зэрифэшъуашэу ахэлажъэ, ащ ишІуагъэкІэ игъэ-кІотыгъэ гъэцкІэжыын зэрашІылэрэ гурыт еджапІэхэм

Сэнаушыгъэ зыхэлэ кІэлэцІыкІухэр кыхэхъэгъэщы-сгъэнхэм ыкІи ахэм Іэпылэгъу афэхъугъэным Адыгеим мэхъанэшхо цыраты.

Республикэ Кванториумхэм, «ІТ-клубхэм», тематическэ сменэхэм чанэу Іоф ашІэ. Джащ фэдэу республикэ естественнэ хысап еджапІэм ыкІи «Полярис-Адыгея» зыфилорэ Гупчэм ащызэхашэрэ гъэмфэ еджапІэхэм кІэлэеджакІохэр бэу ахэлажъэх.

цІыкІу Іыгъыплэхэр кІэу ашІыгъэх, игъэкІотыгъэ гъэцкІэжыынхэр арашІылагъэх, кІэлэегъаджжэхэм ыкІи гъэсакІохэм

япчъагъэ хэхъо. Джащ фэдэу сэнаушыгъэ ин зыхэлэ ныбжыкІэхэм яшІэныгъэхэм ахагъэхъоным анаІэ тет.

Сэнаушыгъэ зыхэлэ кІэлэцІыкІухэр кыхэхъэгъэщыгъэнхэм ыкІи ахэм Іэпылэгъу афэхъугъэным Адыгеим мэхъанэшхо цыраты.

Республикэ Кванториумхэм, «ІТ-клубхэм», тематическэ сменэхэм чанэу Іоф ашІэ. Джащ фэдэу республикэ естественнэ хысап еджапІэм ыкІи «Полярис-Адыгея» зыфилорэ Гупчэм ащызэхашэрэ гъэмфэ еджапІэхэм кІэлэеджакІохэр бэу ахэлажъэх. Мыхэм ялофшІэн ишІуагъэкІэ Къыблэ ыкІи Темыр Кавказ федеральнэ шъолъырхэм Адыгеим пэрытныгъэр ащылагъ. Урысые зэнэкьокъоу «Большая перемена» зыфило-рэм республикэм илыкІохэм ащыщхэм текІоныгъэр къащыдахыгъ. Мы ильэсым еджапІэр къэзыухыгъэ нэгырэ 12-мэ предмет зэфэшъафхэмкІэ балли 100 къахыгъ.

Олимпиадэ движением тишъо-

лпыр нахъ зыщырагъэушъомб-гъун фаеу АР-м и Лышхьэу пшъэрылхъэу. Сэнаушыгъэ зыхэлэ ныбжыкІэхэр кыхэхъэгъэщыгъэнхэм фытегъэпсыхъэгъэ Іофтхьабзэхэр нахыбэу зэхашэхъоты. ГушыІэм пае, «Центр индустрии туризма и сферы услуг РА» зыфилорэ Адыгэ къэралыгъо университетым щызэхашагъ, медицина гъэсэныгъэ кластерэу «Профи-Мед» зыфилорэ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым къэкІорэ ильэ-сым кыщызэІуахыщт.

Республикэм иобщественнэ ыкІи исоциальнэ-экономическэ щылакІэ ныбжыкІэхэр кыхэхъэлэжъэгъэнхэ зэрэфаер Іофтхьабзэм кыщылауагъ. ПІуныгъэм ыльэныкІокІэ хэбзэ гъэцкІэ-кІо къулыкІухэм къатефэрэр ашІэщт. Ащ хэхъэ кІэлэегъэджжэ ныбжыкІэхэм ягъэхъазырын.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипилотнэ проектэу «Школково» зыфилорэм шІуагъэ кытынэу зэрэщыгъыгъэхэрэр зэхыхъэм кыщылауагъ. АР-м и Лышхьэу УФ-м просвещениемкІэ иминистрэрэ мы Іофыгъохэм пчъагъэр атегушылагъэх.

Республикэм ипашэу КъумпІыл Мурат ыцІэкІэ кІэлэегъаджжэхэм, кІэлэплухэм, гъэсакІохэм зэрафэрэрэ КІэрэщэ Анзаур кыІуагъ ыкІи ильэ-сыкІэ еджэгъоу къэ-благодарэмкІэ къа-фэгъушІуагъ.

Іофтхьабзэм хэлэжъагъэхэм джащ фэдэу шІуфэс къарихыгъ Владимир Нарожнэм. ГъэхъэгъэшІухэр яІэу зэрэлажъэхэрэмкІэ зэрафэрэрэ ащ кыІуагъ.

Гъэсэныгъэм исистемэ хэхъоныгъэхэр ышІынхэм

аналэ зэрэтетыр, кІэлэегъаджжэхэм ялэжъапкІэ къэлэтыгъэныр, еджапІэхэм яматериальнэ-тех-ническэ базэ нахышІу шІыгъэ-ныр, кІэлэеджакІохэм шІэныгъэ куухэр алэкІэлыныхэмкІэ ящыкІа-гъэр ягъэгъотыгъэныр пшъэрылхъаІэу зэрэщытхэр Евгений Лебедевым кыІуагъ. Ахэм афытегъэпсыхъэгъэ Іофтхьабзэу зэхашагъэхэм ягугъу кышІыгъ.

Іофтхьабзэм икІлэху гъэсэны-гъэм илофшІэхэу, ныбжыкІэ патриотическэ организациехэм япашэхэу гъэхъэгъэшІухэр зы-шІыгъэхэм АР-м и Лышхьэу, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм, АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ящытхэу тхылхэр аратыжы-гъэх, шъафэу ветеранхэр агъэшІуагъэх.

ДЕЛЭКЪО Анет.
Сурэтхэр: А. Гусев.

Фондым ипшъэрылтхэр щытхьу хэлъэу егъэцаклэх

Къэралыгъо фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр» зыфилорэм ишъолыр къутамэ Адыгеим 10ф зычишлэрэр 10ныгъом и 1-м мезищ хьушт. А уахътэм кыклоцл хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэмрэ ахэм яунагъохэмрэ 10пылэгъу языгъэгъотырэ къэралыгъо фондым ипшъэрылтхэр щытхьу хэлъэу ыгъэцаклэгъэх, ищыклэгъэ амалхэр зехъэгъэнхэм апшъэрэ мэхъанэ ритызэ илофшлэн лъегъэкуатэ.

Къэралыгъо фондым иреспубликэ къутамэ ипашъу Платыкьо Аслъан зэрэ-хигъэунафыкыгъэмклэ, хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэмрэ ахэм яунагъохэм арысхэмрэ ящыклэгъэ 10пылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ цыфхэми, ведомствэхэми 10ф зэрадашлэшт шыклэр кыхахыгъэу зэдэлажъэх. Фондыр загъэ-псыгъэм кышыублагъэу нэггырэ 454-рэ фэдизмэ ащ зыкыфагъэзагъ, 10фыгъо 378-рэ фэдизыр афызэшлуахыгъ. Ахэм 10пылэгъу зэфэшъаф арагъэгъоты. «Заом иветеран» зыфилорэ статусыр къафагъэшъошэнэу, санаториэхэм къа-щялэзэнхэмклэ путевкэхэр къаратынхэу нэггырабэмэ закыфагъэзагъ. Ащ нэмы-клэу ыпклэ зыхэмылт юридическэ ыкли психологическэ 10пылэгъу, 10зэгъу уцхэр арагъэгъоты, сэкъатныгъэ зэрилэмклэ тхьапэхэр афагъэпсых, унэгъо хьызмэтым ыльэныкыоклэ кьэуцурэ гумэклыгъохэр афызэшлуахы.

«Хэгъэгум и Президентэу Владимир Путиным ыкли Адыгеим и Лышхьэу Къумпыл Мурат пшъэрылэу къагъэу-цугъэхэр тэгъэцаклэх, хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэмрэ ахэм яунагъохэмрэ зэрэтфэлъэклэу 10пылэгъу ятэгъэгъоты. Цыфхэм икыоу яфэло-фашлэхэр афэгъэцэклэгъэнхэмклэ ищы-клагъэр зэклэ тэшлэ. Тидзэкъллэхэм ашлэн фае ячылпэгъухэм къазэрадырагъаштэ-рэр ыкли ахэм яунагъохэм арысхэр 10пылэгъунчъэу кызыэрамыгъэнэштхэр», — кылуагъ Платыкьо Аслъан.

АР-м муниципальнэ образованиэхэм ащышхэм фондым икыутамэхэр аща-гъэпсыгъэх. Красногвардейскэ районым чыплл 2, Пэнэжыкыое районым зы чыпллэ къащызэлэуахыгъэх.

— Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм ыкли ащ хэклодэгъэ дзэкъллэхэм яунагъохэм «зы шъханыгъу-пчъэклэ» заджэхэрэ шыклэм тетэу ящы-клэгъэ 10пылэгъу ядгъэгъотыныр типшъэ-рылт шъхалэхэм ащыш. Нахь клэклэу кьэплон зыхъуклэ, зигугъу кьэтшыгъэ купым хахъэхэрэм ящыклэгъэ фэло-фа-шлэхэр кьулыкыу ыкли учреждение зэфэ-шъафхэр къамыкылухэу зы чыплэм ащафагъэцаклэх. Анахь пшъэрылт шъха-лэхэм ащышых медикэ, социальнэ-пси-хологическэ 10пылэгъу, 10зэгъу уцхэр ягъэгъотыгъэнхэр, техническэ амалхэр алэклэгъэхъэгъэнхэр, къалэзэнхэм пае зыгъэпсэфыплэхэм чыпллэ къафыхэгъэ-кыгъэныр, — кылуагъ къутамэм ипашъ.

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием иветеранхэм ыкли ащ хэклодагъэхэм яунагъохэм ямызакъоу, 10пылэгъу фае-хэу фондым закыфагъазэ мы уахътэм операцием хэлажъэхэрэр, ахэм яуна-гъохэм ыкли унэе дзэ компаниэхэм ялыкълэхэр. 10пылэгъу гъэнэфагъэ ахэм арагъэгъоты. Ащ пае мафэ кьэс специ-алист зэфэшъафхэм: медицинэ пси-хологхэм, юристхэм, 10фшлэнымклэ ыкли социальнэ ухъумэнымклэ Гупчэм, УФ-м и Социальнэ фонд АР-мклэ икыутамэ,

Адыгэ Республикэм шыпсэхэрэм 10ф-шлэлэ къафэзыгъотырэ Гупчэм, МФЦ-м, УФ-м 10фшлэнымклэ и Министерствэ АР-м медикэ-социальнэ экспертиземклэ ибюро шъхалэ якыулыкыушлэхэм фондым 10ф щашлэ.

Социальнэ, медицинэ ыкли юридиче-скэ 10пылэгъу 10рыфэгъоу ыкли зэри-

Евгений «Лыхъужьныгъэм иорден» кьы-мыкыу кьэзэкъхэм яобшествэ «За вер-ность» медаль кьыфигъэшъошагъ. Лыхъужь-гимназиу N 22-м «Шэж пхъэмбгъу» ык Партэ» кыщыфызэлэуахынэу мы уахътэм

щыклагъэм фэдэу арагъэгъотыным фэшл федеральнэ ыкли шъолыр гъэцэкълло хэбзэ кьулыкыуэхэм, общественнэ орга-низациехэм зэзэгъыныгъэ 32-рэ фондым адишлыгъ. Тапэкли мы 10фшлэныр лъа-гъэкуатэ.

«Фондым зыкыфэзыгъэзэрэ нэггырэ пэпчъ илофыгъохэр икыоу зэхэфыгъэн-хэм, цыфхэр дгъэрэзэнхэм тыпыл», — ело Платыкьо Аслъан. — Тхьапэхэр зэрифэшлуашэу, шапхъэхэм адиштэнэу гъэхъазыргъэнхэм, нэмыкл лъэлоу ялэ-хэр дгъэцэкълнхэм тыналэ тет. Сыда плэм кытэуаллэхэрэм ялофыгъохэр зэклэ зэпхыгъэр хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэрэ клалэхэм яфэло-фашлэхэр ары. Ащ нэмыклэу, гукъау нахь мышлэми, хэклодагъэхэм яунагъохэм арылт гумэклыгъохэм язэшлохын ары 10ф зыдатшлэрэр. Ащ лъэшэу тыналэ тетэгъоты. Мышклэ лъэлу зилэхэр кытэуа-лэх, тэр-тэрэуи тафитео, гумэклыгъоу ялэхэм таклэупчлэ, ищыклагъэм ядэжъ тэкло, рэхъатэу тадэгъушылэ, зыгъэгумэ-кыхэрэр шъхаихыгъэу къятэгъало. Джащ фэдэу социальнэ хытыумклэ бэ кыт-фатхэрэр, телефонымклэ кытфитеох. Джауапынчъэу зы нэггыри кьэдгъанэрэп.

Пашэм кызыэрилуагъэмклэ, хэушъа-фыкыгъэ дзэ операцием иветеранхэр общественнэ 10фшлэбзэхэм чанэу къа-хэлажъэх. Ахэр анахъу зыфэгъэхыгъэ-хэр цыфхэр яхэгъэу шу альэгъоу, ащ

фэшъыпкы-гъум и 1-и Дунэе ыкли «Фр-рэр 10фшлэбзэхэр фондым зэхышхэгъэх. Ащ хэушъафыкыгъэ дзэ операцием щылэ дзэкъллэхэм ясабийхэр, ялахылхэр хэлажъагъэх.

Мыекъуапэ икыэлэ парк 10фшлэбзэу «Теклонгъэм ихъытыу» зыфилорэр мэ-кыуогъум и 12-м щыкыуагъ. Ар шъолыр фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр» зы-филорэм зэхышхэнымклэ общественнэ ыкли гукълло организациехэр, ныбжы-клэ объединениехэр 10пылэгъу кыфэхъу-гъэх. Цыф лъэпкэ зэфэшъафэу кыых-лэжъагъэхэм ягуетыныгъэ ишлуагъэклэ тидзэкъллэхэм агъэфедэрэ маскировоч-нэ хытыу квадрат метрэ 80 фэдиз аблэн альэклыгъ. Нэмыкл шушлэ 10пылэ-гъум игъусэу хэушъафыкыгъэ дзэ операцием ар арагъэщэшт.

Госпитальхэм, сымэджэщхэм ыкли нэмыкл 10зэплэхэм ащылэ медицинэм илофышлэхэу тидзэкъллэхэм 10пылэгъу языгъэгъотыхэрэм зыщафэгъушлэхэрэ 10фшлэбзэ рагъэклокыгъ. Шэж ыкли шыгъо мафэм фэгъэхыгъэ 10фшлэбзэ мэкыуогъум и 22-м Адыгэ республикэ ныбжыклэ тхылъеджаплэм щызэхашагъ. Ащ хэлажъагъэх ветеранхэр, хэушъа-фыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэр ыкли ныбжыклэ общественнэ движени-

ехэм ялыкълэхэр. Мы лъэныкыомклэ щысабэ кьэпхын плъэкышт.

Ишлэжъ агъэлъаплэ

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэклодагъэхэм яшлэжъ агъэлъаплэным фытегъэпсыхэгъэ 10фшлэбзэхэр зэха-

гъэуцужыгъ. Сжыыр тарыхъ сэнэхъатым фэджагъэу щытыгъэти, зэклэ дэгъоу кыгурылоштыгъ.

Евгений ыныбжъ ильэс 44-рэ хъуным мэфитлу илэжъэу идунай ыхъожыгъ. Ащ зы пшашъэ кыкълэныгъ, Еленэ ильэс 22-рэ ыныбжъ.

— Евгений 2007-рэ ильэсым зэзэгъы-ныгъэ шыклэм тетэу Буденновскэ, нэ-ужым Дагыстан, Абхъазым кьулыкыур ащыхыгъ. Шам клонэу фэагъ, ау ипса-уныгъэ изытетклэ агъэкуагъэп. Ятэу Василий Афган заом щылагъ, офицер, Хэгъэгум икыуэхъумэн тлуми ялахышхо хэлъ, — ело Наталья.

Евгений «Лыхъужьныгъэм иорден» кыфагъэшъошагъ, ащ нэмыклэу кьэ-зэкъхэм яобшествэ «За верность долгу» зыфилорэ медаль кыфигъэшъошагъ. Лыхъужьыр зыщеджэгъэ Мыекъопэ гимназиу N 22-м «Шэж пхъэмбгъу» ыкли «Лыхъужьым и Партэ» кыщыфы-зэлэуахынэу мы уахътэм ыуж итых.

Наталье фондым илофышлэхэм лъэшэу афэраз, сьд фэдэрэ 10пылэгъу ищыкла-гъэми аналэ кытырагъэтыгъ, чэзыум хамыгъэтэу зэклэ ищыклэгъэ тхьапэхэр фагъэпсыгъэх.

КИАРЭ Фатим.

РЭЗЭНЫГЪЭ ХЭЛЪЭУ

Къалэху Мыекыуапэрэ Краснодаррэ зэзыпхыхэрэ автомобиль гогу гунэм, селоу Краснэм пэблагъу, лут шхалпэу хыалыжохэр зышагъажэхэрэ зымышлэрэ а лъэныкъом зэ нэмылэми кыуагъу шылэжып лэми хэукъоныгъэ хуштып фый. Лыри, кыуаери хыалэлэу адэльэу, тызесагъэхэм афэмыдэу, инхэу, джа чыплэм кышагъажэу кытырэ хыалыжохэр ары цлэрыло ар зышыгъэр.

кышчызэуахыгъэу, ащ хыалыжохэр кышашы. Зэшхыгъэуэхэм кызырэталауагъэмкӀэ, тхыацур, лыр зэрэзэхашыхъащт оборудованиер яӀ, ау хыалыжохэр лӀклэ ашлх. Джы кызынэсыгъэм Симэ технологиер мыукогъэным лъэплъэ, тхыацур зэрашыштыми, лыр, кыуаер зэрэзэхалхыащтыми еж ышхыэкӀэ ыналэ тет.

Селоу Краснэм дэж шагъэпсыгъэм нэмыкӀэуи Адыгэкали, Мыекыуапи Аликрэ Симэрэ шхалпэхэр кышчызэуахыгъэх. Ахэм ашагъажэрэ хыалыжохэри Джэджэхьаблэ дэт цехыр ары зышашыхэрэр. Мыекыуапэ нахь зэрэпӀудзыгъэм, нахыбэрэ автомашинэр гогу зэрэтетыштым афӀш, ащ ащӀтыр пчэдыжым жьэу цехым шашыш, макӀэу гъӀштыгъэу нагъэсы. Адыгэкалэрэ Краснэмрэ мэфэ реным хыалыжы шыгъакӀэр кырашӀлэ.

Алик бизнесым зызырегъэушъомбгъум шхалпэ ин гогу гунэм кышчызэуахыгъэ. Ащ адыгэ лъэпкӀэ шхыныгъохэр, цыпсыр,

Теуцожь районым ит кыуаджэу Джэджэхьаблэ шыщ предпринимателэу Мыгу Алик ар иунэе бизнес. Илъэс пшыкӀуф фэдизкӀэ узкӀлэбэжымэ ригъэжыагъ. Ашыгъум шхалпэ кызызэуахыныр, ащ зыригъэушъомбгъуныр ыгукӀэ кызыдырихъакӀыштыгъ, гухэлхэр илагъэх, ау а уахътэм ащ игугъу пшынуэу джыри жьыгъэ.

— Джы мы чыплэу шхалпэр зыдэщытым будкэ цыкӀу горэ дгъэуцуи едгъэжыгъагъ, — **ело ащ цхызэ.**

— Хыалыжор сикласэти, ар кыхэсхыгъ.

Апэу еж Алике зыгу кӀэкӀыгъэр, ау ишхыгъэу хэмытыгъэмэ, лӀфхэр ащ тетэу лымыкӀотэнхэкли хуни. Симэ изакъоу хыалыжохэр ышлштыгъэх, гъӀштыгъэхэу «будкӀэ» Алике зеджагъэм кырашӀлэти джащ шагъажэщтыгъэх. Уахътэ римыгъахэу шхэзэ лыкӀуатэмэ зышлӀогъохэр «чэбуреки» зытетхагъэм зеришӀлэщтыгъэх. Ау уигъомылапхэ зышхыгъэм ыгу рихыныш, джыри зэ кыуцунэу, нэмыкӀхэм афилотэныр ары мэхьанэ зилэр.

Симэ хыалыжы шыным ыуж ихыаным ыпӀклэ, еж хэшлӀкӀэу фырилэм зыримыгъэзэгъэу, нэмыкӀ чыплэхэм ашашыхэрэр ыуплӀэкӀугъэх, шыкӀэу агъэфедэхэрэр зэригъэшлагъ, ыгу рихыныгъэр кыахыгъ, мытэрэз шлӀшырэр зэблихыгъ. Зырегъажьэм непэ ымыгъэтэрэзыгъэ шлӀшырэм неущ нахыбэу ыналэ тетыгъ, езэщыгъэл, чӀидзыжыгъэл. Ащ тетэу зышхыгъэм шымыгъупшэжыныу ышын ыльӀкӀыгъ ыкӀи шхалпэ кызызэуахыным кыфишӀагъэх, заушъомбгъугъ.

Джы хыалыжыоу чэщ-зымафэм ашлӀрэмрэ лӀагъэкӀырэмрэ шъэ пчъагъэхэмкӀэ кӀэплӀытӀэщт. Симэ изакъоу ыукӀочыным лӀфыр тетыжып. Джэджэхьаблэ цех

пластэр, лылыбжыэр, лы улагъэр, кыояжыэр, кӀэнкӀэщылбыр шаупшэрыхъэх, адыгэ кыуае зыдэлъ хыалыжыожые кышшаты. Ащ кыгуигъэуцогъэ цехым гуубатэ, хыалыгъу зэфӀшхыафхэр, нэмыкӀэу хыаджыгъэм хэшлӀкӀыгъэхэр шагъажээх.

ЦыфӀу кыуцухэрэм ягъэшхэн, ахэмкӀэ нахь лӀрыфӀгъэу хуштыр ары нахы-

бэу шхалпэхэр зытегъэпсыхыагъэхэр. Пчэдыжым жьэу ялофшлэн рагъажэ. Сыхыатыр бгъухэм адэж тэ тызэкӀом «чэбуречнэм» шыжъотыгъ, хыалыжыо стыр ежэу щӀафӀлохэр бэу чӀэтыгъэх. Адыгэ шхыныгъохэр зыдэщылӀм етӀупшыгъэу шыпшэрыхъӀштыгъэх, лы гъэжыагъэхэр, кыояжыэр хыазырыгъэх, шыппластэм ыуж итыгъэх.

— Дунаим гъомылапхэ лӀшлӀбэ тет, ау уилӀэпкӀэ шхынхэм анахь дэгъу шылӀп, — **ело Алике.** — ШыпкӀэ, мыщ цыфӀу кыуаилӀэхэрэм зӀклэми адыгэ шхынхэр агу рихыныш ыльӀкӀыштыт, арыш, нэмыкӀхэри тӀупшэрыхъэх, ау анахыбэу тызыпылӀыр тӀэтыхэр ары. ТызӀцыкӀлӀм тӀянӀжхэм, тӀянӀхэм зӀраупшэрыхъӀштыгъэм тызӀресегъэу ашлӀнхэу сыфӀай, ары тызыпылӀыри. Зытетыр кӀэплӀон зыхыкӀлэ, ар пыутэу кыдӀкӀырӀп, ау о угу римыхъэу, пшынуэу узфӀэмыештыр цыфхэм апӀэгъохыныр тӀэрэзӀп. Мыщ фӀдэ бизнес кыхыпхыгъэмэ, ори фӀдэ кыпфыхэ-кӀынуэ, бгъашхэрэри рырӀзэнхэу пшыныфае.

Алик кызырӀлауагъэмкӀэ, сыд фӀдэрэ шхыныгъуи, хыаджыгъэм хэшлӀкӀыгъэ гъомылапхэу кышлӀрӀэри еж ышхыэкӀэ ыуплӀэкӀлӀмэ, шыкӀагъэ горэ зыхилӀагъокӀэ кӀаригъэшлӀкӀыжызэ зӀрэщытын фаем кыфӀкӀо.

Шхалпэм шылӀжыэрэ бзылӀфыгъэхэм кызырӀлауагъэмкӀэ, тимылӀэпкӀэзгъоу кыуаилӀэхэрэм адыгэ шхыныгъохэр кы-

хахы, шлӀмылӀашлӀоу, кӀэгъожыгъэу зыпарэми кыуагъэп, гогу дшӀтэнэу зылохэрэри бэ.

Алик гогу гунэм чыплэу шылыгыр зӀтыригъэпсыхыагъ, дахэу зэригъэфагъ, шхӀлӀэ-щӀлӀэ зӀхӀэтым ыкӀыбкӀлэ чыгъ дахэхэр шигъӀтысхыахы, сквер цыкӀу шигъӀэпсыгъ. А зӀпстӀумэ анэмыкӀэу, тхыӀӀӀлӀпӀэ мы чыплӀэм шигъӀэуцугъ. Гогу шхалпэ шылыгъэу ащ фӀдэ кыдзылӀытӀэрэр макӀлэ. БыслӀымэн диным пылӀэу, нэмаз зышлӀхэрэм уахътэр кыӀсымэ бламыгъӀкӀыным фӀшӀ ар афигъӀэпсыгъэу ары кызырӀэтилауагъэр. Ащ ишыкӀагъэр зӀклӀэри чӀилӀхыагъ, кымыуцугъэу гогу рычӀэрэми кылыгъэуныу хэушхыафӀкӀыгъэу цыт.

Алик игъомылапхэ зыщӀфыхэрэр ыгъэрэзэнхэм зӀрэпылӀым дакӀоу цыфӀу ыдэж шылажыэхэрэми зӀрифӀэушӀэу апӀэгъокӀы. лӀфшӀлӀкӀэ амал тӀэрэзхэр ялӀнхэм, ялӀжыапкӀэ шылӀныгъэм дшӀтӀным пылӀ. Ары пакӀош, гумӀкӀыгъо зӀлӀм ишлӀагъэ регъӀкӀы. Цыфхэр бэрэ зылыкӀыжыхэрэм зӀрашӀымышым ар кыушхыахы. Нахыбэр апӀэрэ мафӀэм кышыублагъэу луты.

ТапӀкӀэ адыгэ шхынхэм яшын зыригъэушъомбгъуныу Алике гухэлхэр илӀх, тилӀэпкӀэ ишхыныгъохэм ядэгъугъэ зылылӀэсырэр нахыбэ хуным кӀэхъопсы. ЫгъэнӀфагъэр зӀклэ кыдӀэхуныу тыфӀлӀало.

ХЪУТ НӀфсӀэт.

СурӀтхэр: авторым иех.

Студент чанхэр агъэшлуагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, Кошхьэблэ районым щыщ студентхэу дэгъу дэдэкӀэ еджэхэрэм КӀэрэщэ Тембот ыцӀэкӀэ агъэнэфэгъэ стипендиер мэфэкӀ шыкӀэм тетэу аратыжьыгъ.

Адыгэ прозэм лъапсэ фэзышыгъэу, СССР-м и Къэралыгъо премие илауратэу КӀэрэщэ Тембот ыцӀэкӀэ шлухьаф-тыныр загъэнэфэгъагъэр 1993-рэ илъэс-ым ибэдзэогъу мазэ и 22-р ары, районым ит еджапӀэхэр дэгъу дэдэкӀэ къэзыухыгъэхэм ыкӀи студентхэу тфы

закӀэкӀэ еджэхэрэм ар афагъэшъуашэ. Апэ дэдэ нэбыгри 10 ар зэратыгъагъэр. Мыгъэ нэбыгрэ 38-мэ ар афагъэшъо-шагъ. Ахэм ахэтых студентхэу еджэныр заублагъэм къыщегъэжьагъэу ащ фэдэ стипендие зэратыхэрэр.

— Тэ тирайон макӀап щытшӀэрэр сэ-

науцыгъэ зыхэлъ ныбжьыкӀэхэм тӀаушӀэным пае. Псауныгъэм икӀэхъумэнрэ гъэсэныгъэмрэ ащылэжьэщит ныбжьыкӀэхэр районым къецӀэлӀэгъэнхэм фыте-гъэпсыхъгъэ муниципальнэ програм-мэр бэмышӀэу тшӀтагъэ. Тиныбжьы-

кӀэхэр цӀыф шӀагъох, гухэлъышхохэр яӀэх, сицыхъэ тель ахэм тирайон ыкӀи тиреспубликэ шӀу зэралъэ-гъурэм, ящылэныгъэ тичӀыналъэ зэрэ-рапхыщтым, — къыхигъэщыгъ Кош-хьэблэ районым ипащэу Хьамырзэ Заур.

МэфэкӀ зехахъэм икӀэхуым КӀэрэщэ Тембот имыжьосын къэгъагъэхэр кӀэ-ральхъагъэх, зэхэтхэу сурэт зытырара-гъэхыгъ.

Хабзэр аукъуагъэмэ зэхафыщт

Монополием пэшӀуеклогъэнымкӀэ федеральнэ къулыкъум и ГъэлорышлӀаплэу АР-м щылэм Москва хэкум щыпсэурэм тхьаусыхэ тхылъ къыфигъэхыгъ. Ар зыфэгъэхыгъэр Адыгеим изы компаниерэ къэралыгъом интернет-платформэ инымрэ хабзэу щылэр аукъуагъэу зэрегуцафэрэр ары.

Тхьаусыхэ тхылъым зэритымкӀэ, гум зэрелэзэхэрэ препаратым фэгъэхыгъэу интернет нэклубгъохэм рекламэ къыра-гъахъэ, ау монополием пэшӀуеклогъэ-нымкӀэ федеральнэ къулыкъум и Гъэло-

рышлӀаплэу АР-м щылэм къызэрэщалау-гъэмкӀэ, ар лӀэзэгъу уцмэ ахахъэрэп.

Къулыкъум агу къыгъэкӀыжьыгъ, био-логическэ гъомылэпхъэ хэгъахъохэм (БАДхэм) ягугъу ашӀы хъумэ, ахэр лӀ-

зэгъу уцэу зэрэщымытхэр къыхагъэщы-зэ ашӀын фае. Рекламэр зытыгъэр Адыгэ Республикэм зэрэщыщым къы-хэкӀэу монополием пэшӀуеклорэ къулы-кьоу шӀольырым итыр ары лӀофыгъор

зэхэзыфыщтыр, ар лӀоныгъом и 13-м ащ хэлпӀэнхэу тыраубытагъ.

Шъуналэ тешъудз: рекламэм фэгъэ-хыгъэ хэбзэгъэуцугъэм ия 25-рэ статья ия 11-рэ лахъ къызэрэщилорэмкӀэ, био-логическэ гъомылэпхъэ хэгъахъохэр рекламэ ашӀыхэ хъумэ, ахэр лӀэзэгъу уцэу зэрэщымытхэр къыдалонхэу е къы-датхынхэу щыт. Рекламэу къатырэм тырагъэкӀодэрэ уахътэм е тхыгъэм чӀыплэу ратырэм ипроцентипшӀ нахъ мымакӀэу а аналэ зытырадзэнэу щытым ыубытын фае.

ЗэзэгъыныгъэкӀэ дзэ къулыкъур

ЛэжьапкӀэр сомэ

мин 204-м ехъу

Федеральнэ зэтыгъо ахъшэ

тыныр сомэ минн 195-рэ

ШӀольыр зэтыгъо ахъшэ тыныр

сомэ мин 200

Дзэ комиссариатхэм зафэжъугъаз

Культурэм фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъу

Къэбар жьугъэм иамалхэр хагъэлэжъэнхэу Урысые зэнэкъокъоу «Гушылэм икультур — 2023» зыфилорэр зэхащэгъ. Ащ клэщакло фэхьугъ Урысые Федерацием культурэмклэ и Министерствэ.

КУЛЬТУРА
СЛОВА

Всероссийский конкурс «Культура слова – 2023»

Лъапкэ проектэу «Культура» зыфилорэм игъэцэкӀэн къэзыгъэлэжъорэ ыкӀи кызылотыкӀырэ журналистхэр, блогерхэр, пресс-кӀулыкӀухэм лоф ащызышӀэхэр зэнэкъокъум хэлэжъэнхэ амал я. Культурэм илофышӀэхэм ямэханэ изыкӀегъэлэтын, лъапкэ проектм зегъэушъомбгъуэныр

ыкӀи къэбар жьугъэм иамалхэм ялофышӀэхэм лэпылэгъу афэхьугъэныр ары пшъэрылъ шъхьалэу лофтхьабзэм илэхэр.

Зэнэкъокъум хэлэжъэ зышӀо-игъохэм 2023-рэ илъэсым ионыгъо мазэ и 25-м нэс заявкэхэр сайтэу kulturaslova.ru зыфилорэм рагъэхьан фæе.

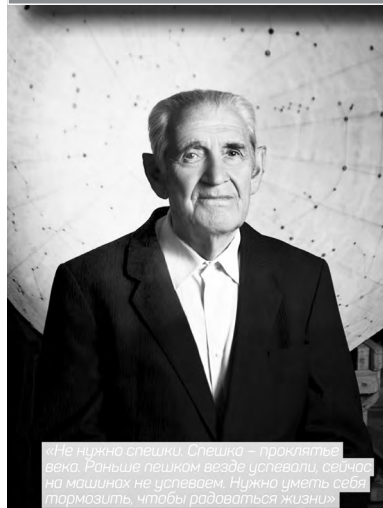
2022-рэ илъэсым ионыгъо мазэ и 15-м кышгъэжъагъэу 2023-рэ илъэсым ионыгъо мазэ и 25-м нэс къэбар жьугъэм иамалхэм къащыхаутыгъэ тхыгъэхэр ары зыхӀплӀэнхэу аштӀэтхэр. ЛъэныкӀо зэфӀшъафхэу «Интервью анахь дэгъу», «Сурэт анахь дэгъу», «Хэутыгъэ статья анахь дэгъу», «Видеосюжет анахь дэгъу», «Онлайн-хэутыгъэ анахь дэгъу», «Радиокъэтын анахь дэгъу» зыфилохэрэмклэ текӀоныгъэ кыдзыхышӀтхэр агъэнэфӀштхы. Ахэм афӀшъафхэу 2023-рэ илъэсым джыри лъэныкӀуаӀэхэр хагъэхьагъэх: «Социальнэ медиахэм къащыхаутыгъэ анахь материал дэгъухэр», видеопостхэр ыкӀи «Къэралыгъо сферэмклэ PR-проект анахь дэгъу» зыфилохэрэр. Зэнэкъокъум хэлэжъэрэмэ ащыцъу зы нэбгырэ Урысые Федерацием культурэмклэ и Министерствэ ихэушъафыкӀыгъэ шлухьафтынклэ кыхагъэщыт.

ТекӀоныгъэ кыдзыхышӀтхэр къалэу Москва рагъэблэгъэщтых, дипломхэмрэ шлухьафтынхэмрэ мэфӀклэ шыкӀлэм тетэу ащ къащыратыжышӀтых.

Нахь игъэклотыгъэу зэнэкъокъум фэгъэхьыгъэ къэбарым официальнэ сайтэу kulturaslova.ru зыфилорэм зыщыщыжъугъэ гъозэн шлулӀэкӀышӀт.

Планетариер зышӀыгъэр тхылым дагъэхьагъ

Адыгэ Республикэм ит поселкэу Краснооктябрьскэм щыщ пенсионер кызырымыкӀоу Виктор Матюшиным пылъ къэбарыргъэшӀгъон дэд. Ащ ежъ ыкӀуачӀклэ планетарий ышӀыгъ, тыхэгъу щыпсӀухэрэм лыхъужьныгъи 100-у зэрахьагъэхэм афэгъэхьыгъэ тхылӀэу кыдагъӀкӀыгъэм ар дагъэхьагъ.

Том пчъагъэ хъурэ тхылыр кыдзыхьӀкӀырэр урысые медиапроектэу «Лыхъужьныгъэхэр» зыфилорэр ары.

Виктор Матюшин динлэжыгъ, пенсием зэкӀом, астрономием зыфигъэзагъ. ПсэолӀэшӀ сэнэхьатэу зэригъэгъотыгъагъэрыгъу кыгъӀкӀыжы, ежъ ылитӀукӀэ ыкӀи имылыкӀуаӀэ ипоселкэ гупсэ мэзипшӀым кыкӀоцӀ планетарий щышӀыгъ, ар зыхъугъэр 2000-рэ илъэхэр ары. Илъэс къэс нэбгырэ мин пчъагъэмэ а псэуалӀэр зэрагъэлэжъу. Экскурсиеу планетарием щыкӀохэрэм апае ыпӀкӀэ алахьрӀп. Ау чӀахьэрэ пӀпчъ, ежъ ишӀоигъоныгъэ елытыгъэу сомэ 20 е 100 кыгъэ-нэн ылӀэкӀышӀт. Ар екъу планетариер агъэцӀкӀэжынымклэ, электричествэм ыкӀи газым атефӀэр атынымклэ.

АсторономымыкӀэ мэхьанэ зилӀэр нэбгырэ пӀпчъ жъуагъомэ

яплӀышъуныр, яшӀэныгъэмэ ахигъэхьоныр ары. Ежъ ышӀош мэхъу фаемэ, цыфым игухӀэлъ кызырэдэхъушӀтыр. Ау ащ уфӀклон фæе. Виктор Матюшиным зӀрилъытӀэрэмклэ, астрономиемрэ дунаим икӀэхъунрэ зӀпхыгъэх, зым адрӀр пегъэхъожы. Астрономие шӀэныгъэм и ТхьэлӀэулӀлэ еплӀыкӀлэу ялӀэм емылӀытыгъэу, цыфыбэ щызӀэшӀужы, щызӀегурӀложы.

Виктор Матюшиным фэгъэхьыгъэ къэбарыргъэу «Цыф кызырыкӀомэ ялӀыхъужьныгъи 100» зыфилорэ зичӀэзы томым кыдагъэхьанэу унашъо ашӀыгъ. Проектэу «Лыхъужьныгъэхэр» зыфилорэм ижурналистхэм ащ зылуагъӀагъ, гушылӀэгъу фэхьу-

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Шъон пытӀэхэм яцӀнкӀэ къэралыгъо уплӀэкӀуным ехьылӀэгъэ Положением зӀхьокӀыныгъэхэр фӀшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Федеральнэ законэу N 248-р зытетэу «Урысые Федерацием къэралыгъо уплӀэкӀунымрэ муниципальнэ уплӀэкӀунымрэ зӀрӀ-щызӀэхъагъэхэм ехьылӀагъ» зыфилоу 2020-рэ илъэсым бӀдзӀо-гъум и 31-м кыдӀэкӀыгъэм ия 23-рэ статья ия 10-рэ лахь ия 2-рэ пункт, ия 9-рэ статья адиштэу, джаш фӀдӀэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 24-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ехьылӀагъ» зыфилоу 1996-рэ илъэсым чӀӀыогъум и 1-м кыдӀэкӀыгъэм ия 1-рэ статья атегӀепсыхьагъэу **унашъо сӀшы:**

1. Шъон пытӀэхэм яцӀнкӀэ къэралыгъо уплӀэкӀуным ехьылӀэгъэ Положением мыщ фӀдӀэ зӀхьокӀыныгъэхэр фӀшыгъэнхэу:

1) а 1-рэ разделым:

а) я 2-рэ пунктм ия 2-рэ подпункт хэт гушылӀэхэу «Урысые Федерацием ихӀбзӀгъэуцугъэ зӀхъугъоягъэхэр (1995, N 48; 1997, N 3; 2004, N 45; 2011, N 1; 2018, N 1; 2021, N 18, 24, 27) зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ «кыкӀӀыкӀорэ зӀхьокӀыныгъэхэр» зыфилохэрэр тхыгъэнхэу;

б) я 3-рэ пунктм хэт гушылӀэхэу «Адыгэ Республикэм икӀэ-ралыгъо хабзэ иуполномоченнэ кӀулыкӀу» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ гушылӀэхэу «Адыгэ Республикэм игъэцӀкӀӀо хабзэ иуполномоченнэ кӀулыкӀу» зыфилохэрэр тхыгъэнхэу;

в) я 6-рэ пунктм хэт гушылӀэхэу «Урысые Федерацием ихӀб-зӀгъэуцугъэ зӀхъугъоягъэхэр» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ гушылӀэхэу «кыкӀӀыкӀорэ зӀхьокӀыныгъэхэр хэтхэу» зыфилохэрэр тхыгъэнхэу;

2) я 2-рэ разделым ия 17-рэ пункт иподпунктэу 2-м хэт гу-шылӀэхэу «Урысые Федерацием ихӀбзӀгъэуцугъэ зӀхъугъоягъэхэр» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ гушылӀэхэу «кыкӀӀыкӀорэ зӀхьокӀыныгъэхэр хэтхэу» зыфилохэрэр тхыгъэнхэу;

3) я IV-рэ шъхьэм ыцӀэ мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«III. Къэралыгъо шъолъыр уплӀэкӀуныр зӀрагъэцакӀэрэр»;

4) я V-рэ разделым ыцӀэ мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«IV. Лицензие зилӀэ цыфхэм а лицензиехэм кыдалъытӀэрэ пшъэрылъхэр зӀрагъэцакӀэхэрэм уасэ фӀшыгъэныр»;

5) я 6-рэ разделым ыцӀэ мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«V. УплӀэкӀокӀо кӀулыкӀу иунашъохэмклэ тхьаусыхэ тхылӀ-хэр зӀрагъӀсыхэрэр»;

6) я VII-рэ разделым ыцӀэ мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«VI. УплӀэкӀокӀо кӀулыкӀу илофшӀэн шлуагъэу кытырэр гъэу-нӀфыгъэныр»;

7) гуадзэу N 1-р годзакӀэм диштэу шыгъэнхэу.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафӀэм кышыублагъэу мы унашъом кӀуачӀэ илӀэ мэхъу, ащ кыхимыубытӀэхэрэр я 9-рэ ыкӀи я 10-рэ пунктхэу 2024-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 1-м кышыубла-гъэу гуадзэм диштэу кӀуачӀэ зилӀэ хъушӀтхэр ары.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ ипшъэрылъхэр зыгъэцакӀэу ЛЫХЭСЭ Махьмуд.

къ. Мыекъуапэ,
шышхъалум и 24-рэ, 2023-рэ илъэс
N 188

гъэх. Ары лъапсэ фэхьугъэр зы едзыгъоу Матюшиным фэгъэхьы-гъэм. Тхылым кыдӀэхьагъэх сэнэхьат зӀфӀшъафхэм ары-лажъэхэзэ лыхъужьныгъэ зе-зыхьагъэхэр: врачхэр, ухъу-макӀохэр, полицейскӀэхэр ыкӀи нэмыкӀхэр. ГуфӀкӀо проектхэми

тхылыр къатегушылӀэ. Ар интер-активнэу щыт, тхылым ине-кӀубгъо пӀпчъ QR-код ил, ащкӀэ проектм исайтэу kartageroev.ru зыфилорэм ухӀхьан ыкӀи зӀрӀпсаоу проектм нӀлуасэ зыщыфӀпшӀын плӀӀкӀынэу гъэ-псыгъэ.

Панкратион

Спортсмен 200-м ехъумэ заушэтыгъ

Александр Деминим ишлэжъ фэгъэхыгъэ зэлухыгъэ къэлэ турнир Мыекъуапэ щыкӀуагъ.

Спорт лъэпкъэу панкратионым пыщэгъэ спортсмен 200-м ехъу зэнэкъокъугъэх, ахэр Урысыем и Къыблэ ишъолпыритфымэ къарыкӀыгъэх.

Юфтхъабзэм кӀэщакӀо фэхъу-

гъэх Мыекъуапэ физическэ культурэмкӀэ ыкӀи спортымкӀэ и Комитет, хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкӀу АдыгеимкӀэ и ГъэлорышӀапӀэ, Урысыем и ДОСААФ и

Адыгэ шъолпыр къутамэ, нэмыкӀхэри.

Зэнэкъокъухэр гъэшлэгъонэу кӀуагъэх, спортсменхэм ухъазырыныгъэ дэгъу къагъэлэгъуагъ. Зэфэхысыжъхэм къызэра-

гъэлэгъуагъэмкӀэ, текӀоныгъэр къыдихыгъ Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм икомандэ, Адыгеим илыкӀохэм ятӀонэрэ чыплэр къафагъэшъошагъ, Къэрэщэе-Щэрджэсыр яцэнэрэ хъугъэ.

Пцэжъые ешэныр

Зэнэкъокъу хьалэмэт

Пцэжъые ешэнымкӀэ зэнэкъокъухэр Краснодар краим ит псыубытыплэу «Клондайк» зыфилорэм щыкӀуагъэх. Юфтхъабзэм команди 9 хэлэжъагъ.

КӀэлэ ныбжыкӀэхэр мэфишым къыкӀоцӀ лъэныкӀо зэфэшъафхэмкӀэ зэнэкъокъугъэх. Пцэжъыеу къаубытыгъэм зэкӀэмкӀи

килограмм 1725-рэ къащэчы. ЛъэныкӀоу «Общий вес» зыфилорэм текӀоныгъэр къышчыдахыгъ командэу «Next Generation»

зыфилорэм хэтхэ Денис Сухинимрэ Александр Артюхинымрэ, ятӀонэрэ чыплэр къафагъэшъошагъ Александр Яценкэмрэ Данил Глизнуцрэ, яцэнэрэ хъугъэ командэу «Молодые ветра» илыкӀоу Игорь Хановыр. Пцэжъые анахь инитф къэзыубытыгъэхэм ащыщых Владислав Рычковымрэ Петр Кириченкэмрэ, Денис Сухинимрэ Александр

Артюхинымрэ, Игорь Хановыр. Анахь пцэжъые иныр (килограмм 12,7-м ехъу къещэчы) къызэраубытыгъэмкӀэ хэушъафыкӀыгъэ шлухъафтыныр афагъэшъошагъ командэу «КВК Junior» хэтхэм.

Юфтхъабзэм лыплъэгъэ цыфхэм яшлухъафтын къылэжъыгъ зэнэкъокъухэм ахэлэжъэгъэ пшъэшъэжъые закӀоу Владислава Савченкэм.

Зэхэзышагъэр ыкӀи къыдзэыгъэкӀырэр:

АР-м лъэпкъэ ЮфхэмкӀэ, ІэкӀыб къэралхэм ащысэурэ тильэпкъэгъухэм адырӀэ зэпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыгъэр:

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаӀихырэр А4-кӀэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкӀэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэ-лъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкӀунэу щытӀэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкӀегъэкӀожыхъ. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

УФ-м хэутын ЮфхэмкӀэ, телерадиокъэтынхэмкӀэ ыкӀи зэлъы-ІэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплӀэ гъэлорышӀапӀэ, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкӀэмкӀи пчъагъэр

4150
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1443

Хэутыным узчыкӀэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шъхьаІэм
ипшъэрылхэр
зыгъэцакӀэрэр
Тэу З. Дз.

Пшъэдэжъыжъ
зыхъырэ
секретары
Тхьаркъохо А. Н.